

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbaja vsak četrtlet in velja pošiljno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 6 K, za druge izvenavstrijske dežele 8 K. Kdor hodi sam po njega, plača na leto samo 3 K. — Naročnina se pošilja na Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopis se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, sprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za večkratne oglase primeren popust. V oddelku „Mala naznanila“ stane beseda 5 vin. Parče in zahvale vsaka petstotina 24 vin., Izjave in Poslani 36 vin. — Inserati se sprejemajo do torka popoldne. — Nezaprte reklamacije so pošiljne prošje.

Bolgarija proti Solunu.

Naša bodočnost.

Nedavno je v nekem švicarskem listu napisal neki izobražen Srb zanimiv članek, ki v njem opisuje, zakaj se avstrijski narodi tako krepko drže avstrijske države. Posebej govori tudi o Slovencih ter pravi o njih nekako tako-le: Če se pomisli, kako Slovenci v izobrazbi in tudi v gospodarstvu napredujejo v Avstriji, se jim ni čuditi, da se ne ogrevajo za — Veliko Srbijo, kjer je ljudstvo splošno v vseh ozirih za njimi. Povdariti je treba, da so Slovenci glede na čitanje v tretji vrsti med desetimi avstrijskimi narodi — Pisatelj ima prav; tako govore naši uradni podatki, da za Nemci in Čehi zna v naši državi čitati sorazmerno največ odstotkov Slovencev. Cesar ni naredila šola — in vsi vemo, da v gorskih krajih do zadnjih let marsikje niso imeli otroci priložnosti za v šolo — je nadomestila vestna skrb razumnih starišev, ki so ob zimskih večerih otroke iz katekizma ali če ni bilo drugače, tudi iz pratike čitati učili. Potem je pa veliko pripomoglo naše izobraževalno delo na kmetih. Kar šola da, se le preračilo izkadi, če ni priložnosti za nadaljevanje in ponavljanje. Saj se dobe ljudje, ki kljub temu, da so trgali obleko več let po šolskih klopih, vendar ne znajo več pisati in celo že čitati ne. Izobraževalna društva pa zbirajo mladine, ki je od šole vzela slovo, in ji dajo v roke časopis in knjigo, zraven ji pa vlivajo s predavanji, tečaji, in najbolj pa z medsebojnim vspešnim ljubezen do daljne izobrazbe. Danes smo na tretjem mestu; ako pojdemo pridno po začetni poti, se zenačimo tudi s Čehi in Nemci.

Se neka druga uradno dognana zanimivost glede na naš narod je vredna, da se je večkrat spomnimo in da ž njo stopimo pred svet, kadar gre za našo čast in naše pravice. Vojaške oblasti so pred voj-

sko natančno izkazale, da je sorazmerno med polki, ki se nabirajo iz slovenskih krajev, najmanj boleznih. To se je izpričalo tudi v sedanji vojski. O tem, kako se bore naši junaki, ne potrebujemo reči nobene besede. To pa pravimo, da tako junaštvo zahteva močnih prs, zdravih src, krepkih in neskrvarjenih živcev. Neki angleški učenjak je rekel, da bodo tisti narodi nadkrilili druge, ki imajo največ širokih pleč in pa svetlih, jasnih oči. Drugo najče se dadih nadomestiti, in pridobiti, če jih ni. Široka pleča, ki iz njih gledata telesno zdravje in moč, pa svitile oči, ki se v njih zrcali bister um in mirna vest, se pa ne morejo kupiti, ne dobiti na posodo.

Mi pa pravimo se to, da ima telesno in umsko zdravje našega naroda svoje korenine v njegovi zapni vernosti. Duše mu ne razjeda dvom, ne vzame mu miru ne strah, ne žalost, ne trpljenje, ne skrb. Za vse ima svoj odgovor, svojo razlago v krščanskem prepričanju in to mu posuži solzo, ki mu jo ura bridkosti iztiska iz očesa in mu pogladi valovanje srca, ki ga je razburil življenja vihar. Zato pristavljamo uradno dognanima prejšnjima prednostima našega naroda še to-le: Ko bi se uradno, s številkami preiskavalo, koliko ljudi hodi sorazmerno pri posameznih narodih ob nedeljah in praznikih v cerkev, koliko jih izvršuje sploh verske dolžnosti in se drži cerkvenih zapovedi, bi bile gotovo te številke našemu narodu silno v čast. Nemara, da je tu na prvem mestu. Vernost, zvezana z izobrazbo in telesnim zdravjem, pa pomeni zvestobo, pridnost, varčnost in napredek. Zato je mogoče pri nas za vsako razumno, novo misel takoj dobiti ljudi, ki se je poprimejo, jo izvršujejo in zanjo agitirajo. Za vsako, tako pravimo, naj bo nov stroj, naj bo močno krmilo, umetni gnoj, ali telovadba in godba, ali knjiga in umetnost.

Ko bi pa danes šteli po narodih, koliko pride

LISTER

Pripovedka o nemi kraljčini in dvanajstero bratih.

V starem gradu visoko na skali, nad strmim prepadom in temnim, je stanoval stari kralj sam s sinovi in teh sinov je bilo dvanajst! Kralj je imel hčerko kraljičino edinko. Kot planinka je rasla na skali, kot zvezdica svetlikajoča se na nebu, kot ptička leteča v modro dalj, tako skromna in lepa in tiha je bila starega kralja kraljičina.

Skozi sedem vrat in sedem dvorišč so prijezdili snubit od sosednih monarhov odposlanci, od vitezov in velikašev — toda vsi so se vračali brez besede upanja z vedno ječnakim odgovorom očeta: „Kdor premaga mojih dvanajst sinov, ta dobi mojo hčerko v nagrado!“

In dvanajstero junakov, v pozlačenem oklupu, z meči v desnih, v zlatih čeladah s črnimi peresi, je peljalo snubece skozi grajska vrata in dvanajstero je zasukalo rokave z veliko gibčnostjo v zadnjem dvorišču, ali izmed odposlancev se ni držnil nobeden skleniti, da bi odgovoril na to smelo izzivanje.

In samo prešerni smeh se je razlegal, ko je padla kovana rešetka in so za vratmi izginili vsi ti snubci.

Tako so tekli dolgi dnevi in še daljši od njih meseci in leta, a ni ga bilo junaka, ki bi se spu-

stil v boj na ostre meče in si hotel prisvojiti v boju z brati lepo sestrico za ljubljeno ženico.

V starem gradu, visoko na skali, je pretakala solze nesrečna kraljičina, a iz solz so se smejali bratje prešerno in govorili:

„Do rabeljna s tvojimi vzdihli in prošnjami, tako malo so vredne! Ali je zmanjkalo pogumnih vitezov, ki bi hoteli prinesiti dokaz svojega junaštva?“

A kraljičini so vsplamtela lica v rdečici in je spustila pogled k zemlji, a ni smela jim odgovoriti niti najmanjše besedice, samo vzdihovala je v duši do Boga:

„Ozri se Gospod na me žalostno! Glej, zveneti moram kot roža, zapuščena na skali visoki, za tem svečlim zidom mojih bratov, prepredenim z meči jeklenimi in njihovo ošabnostjo, ki je ostrejša od njihovih mečev!“

Bog se je usmilil kraljičine usode, uslišal je njeno srčno prošnjo in spremenil ji je dvanajst bratov v jato orlov, ki so se dvignili v višave in so zleteli za solncem plavajočim k morju ob uri samega zatona med plahutanjem kril.

Ko je videla brate leteče za solncem, kot sklenjene v njegovih pramenih, kot vjete v solčno mrežo, se dvignila k nebu roke in začela hiteti za njimi v dalj in klicala:

„Čakajte, za Boga! — Solnce, ne jemlji mi vseh bratov, ne jemlji mi vseh, ker mi je nemogoče ostati sami!“

Orli so se zgubljali v megli vedno višje in višje, dalje in dalje plavajoč v nebesne dalje in izginili so ji popolnoma iz oči.

Kot da bi kraljičini vzrasle peroti, tako je hi-

tela za orli, da ji je naposled diha v prsih zmanjkalo, da se ji je v obeh stemnilo, da se je v pustinji izgubila.

Tedaj sta zažareli pred njo dve krvavi očesi, in ogromen volk je skočil naravnost nanjo, odpirajoč svoje strašno žrelo z ostrimi zobmi in njegovo tulenje je bilo kot grozno vprašanje:

„Zakaj je prišla v puščavo, kam gre ponoči?“

„Bratov iskat!“ je rekla s tako srčnim glasom, da je volk zavekal iz usmiljenja, ko je zaslišal glas kraljičine.

„Sedi k meni“, je rekel, „in poneseš te po puščavi. Hitrejšo grideš na konec tega temnega gozda, a za gozdom naletiš zopet na svetlo solnce, to ti pove, kje so tvoji bratje.“

Sedla je tedaj kraljičina s strahom na hrbet volka, ki je imel usmiljenje ž njo in on jo je nesel skozi goščavo, hitel je skozi noč temno kot blisk, in svetel si je po poti z očmi.

A ko se je utrudil na poti in obstal, tedaj se je ponudil devici star medved in je rekel:

„Jaz poneseš tebe dalje, gospodična — kraljičina.“

In kosmati medved se je sklonil pred njo in nesel dalje kraljičino skozi puščavo, dokler jo ni prinesel do lesene kapelice, kjer je prebival sam Bog. Duri so bile samo priprte, tih in ponižno je stopila kraljičina do kapelice in začela je moliti goreče. Pokleknila je na tla za pragom in Bog jo je vzrl s svojega oltarja in uslišal je njeno prošnje in molitve. Poklical je k sebi medved, ki se je pripognjen prikupil po zemlji in ukazal mu je, naj nese kraljičino z gozda še k Najsvetejši Devici. Ona uredi vso to

na posamne premoženja, bi bil račun za nas gotovo neugoden. Tu bi stopili bolj zaščitni, blizu zadnje stopnje. Vse premoženje v Avstriji brez Ogrske, Hrvat-ske in Bosne, šteje na dobrih sto milijard kron vrednosti; na posameznega človeka pride torej okroglo 3400 K. Potemtakem bi moralo znašati vse slovensko premoženje nekako 4,420 milijonov kron. Niti polovi-ce tega v resnici ne dosega; pri nas ni ne velikih mest, ne ogromnih obrtnih podjetij, nego v prvi vrsti le zemlja, draga srcu, dragocena po krvi, ki se je prelila zanjo, po znoju, ki je rodovom sto in sto-letja obilval čelo, ko so jo obdelovali, po denarni vrednosti pa skromna, kakor je bil v vrsti stanov do zadnjega časa skromen in na stran potiskan stan, ki jo neguje in varuje.

In ko bi zopet še eno plat našega življenja s številkami dognali, ko bi preiskali, kako je premože-nje pri nas razdeljeno, bi našli zopet, da smo na e-nem prvih mest, če ne najbolj spredaj. Velikih boga-tinov domača nič, popolnih revežev malo; ljudi, ki si počestno služijo svoj kruh s svojimi rokami, ali z u-mom, in drugih s skromnim premoženjem, ki z njim kot kmetje ali obrtniki preživljajo sebe in družine — ogromna večina. Napredujemo na vseh plateh, toda Bog daj, da bi bilo to napredovanje enakomerno za vse, ne samo za eno ali drugo vrsto vse, za druge malo ali nič. Ko nam zazvone zvonovi po naših pla-ninah in poljanah o miru in se vrnejo naši junaki domov, naj nam prinesejo s seboj tiste vzajemne in neustrašene požrtvovalnosti, ki so jo tako sijajno iz-kazali v ognju in krvi. S tem nam bo zagotovljen še daljni napredek.

Želimo si vsi ohraniti svoje duševno in teles-no zdravje, vero, vestnost in bratsko ljubezen. Vsem nam pa živi v dušah — četudi marsikomu nezavest-no — globoko resnična misel, da nam je to nemo-goč, da je vse naše tako lepo se razcvita-joče narodno življenje ubito, če ne ostanemo naslonjeni na veliko, močno državo, ki jo imamo in ki jo branimo v svoji Avstriji. Tisti Srb v švicarskem listu ima prav!

Dr. Krek.

Žrmlje in mlini.

Posestnik z dežele nam piše:

Kaj vendar vojska vsega ne prinese! Žrmlje so stale vedno pozabljene od zunanjega sveta kje v kotu. Gosposka se od časa, ko se je pričelo mletje z žrmljami — t. j. doba, ki gotovo sega v prazgodovino — ni zmenila za to domače orodje. Financarji so dosegali sicer skrbno nadzorovali ravnanje z žganjskimi kotli, iskali na vrtovih in njivah, če ni kak to-bak med cveticami in krompirjem, orožniki so iskali puške divjih lovcov in v zadnjem času skrite in za-molčane zaloge žita, a za žrmlje se živ krst ni zme-nil. In kakor pride sedaj v vojski marsikaj do veli-ave, kar se je poprej zametavalo, tako so se naše ob-lasti spomnile tudi pozabljenih žrmlj, katere se se-daj popisujejo. Nekateri pravijo, da bodo financarji žrmlje zapečatili kakor žganjske kotle, drugi zopet, da bo vlada naložila davke na domače mlino in žr-

zadevo in povrne dvanaajstero vitezom zopet ljudsko postavo na prošnjo sestre.

Mati božja je ravno krmila s svojo roko dva-najst orlov, ko je prinesel medved kosmati kraljičino pod nebeško palačo.

Splašeni orli so takoj odleteli v sinje višave, zarisali v zraku tri kroge in utonili v oblakih brez sledu.

„Tvoji prošnji bom ugodila, vrnem ti brate, po katerih plakaš, a samo moraš prebiti skušnjo na zemlji in tri leta se kazati nemo! Obljubo storiš pred menoj v tem trenutku na molk in na tiho pokoro, a na usta položi pečat in jih boš nosila tako tri leta, in se ne izdaš ne z besedo ne z jezikom!

Tako je rekla Prečista Najsvetejša in ji je uka-zala vrniti se na zemljo.

Ide tiha kraljičina po zemlji, ide nazaj domov, kjer je ostal oče sam v starem gradu na skali tam visoki.

Prišla je v goščavo ob svitu zore; a z gošče so padli na njo lovski psi in začeli so jo griziti in ho-teli so jo raztrgati kakor srno.

V gozdu je ravno bil na lovu mladi kralj z ve-likim spremstvom, čul je lajanje psov, bežal je nitro za glasom in začuden je zagledal mesto zasledovane živali devico na drevesu, katera je drhtela strahu v sredi zelenih vej kot ptiček.

Svojim lastnim očem ni mogel verjeti, komaj je mogel srce v prsih miriti, tako ga je kraljičina očarala in vzljubil jo je ob prvem pogledu. Dvignil je mladenič roke do device v vojah zakrite in je rekel:

„Ali si ti nadzemska lepa prikazen, ali boginja, ki se je zgubila v gozdu, ali si samo posebjeno

mlje, kakor svoj čas na avtomobile itd. Mnogo ne-jasnega se govori tudi o mlinih. Uradni razglasi, ki so nabiti po občinah, so tako nerazumljivi, da kačar prečitam tak razglas, vem ravno toliko kot tedaj, ko sem ga pričel čitati. Edino naš „Slovenski Gospo-dar“ nam še v poljudni besedi raztolmači vse urad-ne naredbe in odloke, ki zadevajo nas kmete. Prosim torej, da bi nam uredništvo tudi glede žrmlj in mli-nov pojasnilo, kako se bo cela zadeva uredila.

Odgovor: Res je, da se v nekaterih okraj-nih glavarstvih popisujejo žrmlje. Občani so dolžni, jih naznaniti. Nič pa ne namerava žr-melj zapečatiti, odpraviti ali nalo-žiti davka na nje. Na žrmljah se bo tudi od-slej lahko mlelo gotovo množino zrnja, a se bo moralo pri občini poprej natančno naznaniti, koliko zr-nja se namerava na domačem mlinu zamleti. Kadar boš pa hotel peljati žito v mlin, boš tudi moral iti k občini po karto za mlin. Dotična karta, ki jo mora glavarstvo potrditi, se izdaje vedno le za dva mese-ca, torej šestkrat na leto. Mlina si odslej ne smeš več po svoje izbirati, ampak ti bo okrajno glavarst-vo predpisalo, kam boš vozil v mlin. Paziti pa mo-raš, da boš svoje karto za mlin tekom dveh mesecev res tudi uporabil, ker sicer zgubi veljavo in ti zgu-biš pravico do uporabe na karti označene množine žita. Ako pa bi ti mlinar do določenega roka ne mo-gel zamleti izročnega mu žita, naznani to okrajne-mu glavarstvu, da vzame to na znanje. Res pa je, da so se ljudstvu naložile s temi odredbami nova po-ta, nove pisarije in nove težave. Glede določitve mli-nov naj se občine in posamezniki obračajo do okraj-nih glavarstev, kakor smo že zadnjič svetovali, si-cer bodo jim oblasti po svojem predpisovale mlino. Naše uredništvo je pripravljeno dati v enakih za-devah potrebna pojasnila.

O domačih mlinih smo dobili od zavednega kmeta iz Slovenskih goric sledeče vrstice:

Človek že res ne ve, ali bi se smejal ali jezil, ko vidi, kaj vse v sedanji vojski pride nad ubogega kmeta. Kdor je prej moral moko kupovati, da je iz-hajal s hrano, mora sedaj še precej svojega žitnega pridelka oddati. Gospodje, ki se na kmečke razmera prav malo spoznajo, nam ukazujejo, da naj si na — „decimal-tehnicni“ odmerimo moko za vsako osebo na dan. Pa to naj bi še bilo, ker nam itak komisija zr-nje odmeri. Moramo pač izhajati tako ali tako. Toda kar berem v predzadnjem „Gospodarju“, da se bo de namreč celo mletje na domačih žrmljah nadzorovalo, se mi zdi pa naravnost smešno. Prvič nam itak komi-sija natančno določi, koliko zrnja sme ta ali oni po-sestnik za svoje ljudi uporabiti. Drugič pa mletje na žrmljah ne gre tako kot pri drugih mlinih, ampak dosti počasneje. Splošno pravijo, da kar človek na žrmljah zdrav zamelje, to potem bolan poje. Ker pa pri mlinu v sedanjem času skoro nikdar ni dobiti moke, posebno kadar je suša in ker je večina pravih mlinarjev v vojaški suknji, zato mora kmet k žrml-jam in mletji, da mu teče pot po obrazu, če hoče, da ima sam kaj jesti in ima tudi družini in delavcem kaj dati za pod zobe. Tudi jaz imam neko ropotalo in vem, kako se mora na žrmljah kruh zaslužiti. Zato upamo, da nam oblast mlenja na domačih mlinih ne bo otežkočila, ker bi ne bilo niti umestno, niti po-trebno.

Se nekaj bi rad povedal in sicer radi ječmena, katerega bi morali oddati, pa ne za ljubi kruhek, ki ga je dandanes tako malo, ampak za — pivo. Ali ni to vnebovpijoča krivica, variti ječmen za tako nepo-

bitje mojih sanj? Pridi s tega drevesa v moj objem, za oporo ti polagam svoje srce, a do srca polagam krono!

Predno je priplulo solnce na horizont, se je že kralj vračal z lovskim spremstvom, naveličal se je lovske zabave, vodeč s seboj prečudno srno, ki jo je vjel za svoje srce.

In za ženo je hotel vzeti kraljičino, in na svat-bo se je pričel pripravljati, a na dvoru so pričeli že mrmrati nezadovoljstva proti bodoči kraljevi ženi — ker niso hoteli imeti neme na prestolu.

Mati kralja je pričela sovražiti molčečo sinovo izvoljenko in ni hotela privoliti na ženitev in ni ho-tela dati zvezi blagoslova; a da bi popolnoma raz-drla ta neljub ji zakon, se je poslužila čarov in neop-ažena je vspela v kite kraljičine iglo z zakletim ru-linom, ki je imel to lastnost, da je zazibala v trden sen, ki je bil do smrti popolnoma podoban.

Namesto svatovske gostije na dvoru, so začeli pripravljati se na pogreb kraljičine.

V zlato krsto so ji položili telo, z duhtečimi le-pimi cveticami so ji poslali, s poročnim pajčolanom se ogrnili spečo in drugi v žalni obleki so jo nesli v les zeleni, na samotno mesto, kjer jo je prvokrat za-gledal kralj mladi.

Tam na srebrnih verižicah je obvisela zlata krsta z uspavano kraljičino, na vejah zelenega javor-ju, ki se je sklanjal nad gozdnim potokom.

Ko je prišel jesenski čas, je gošča zopet se do-zvala lajanju psov in bučanju rogov, zopet je prišel sem jeden kralj, a z njim spremstvo pažov in dvor-janov.

Lovili so celi dan do mraka, a ko so se vra-čali z lovskim plenom ob svitu bakelj, jim je na bre-

trebno pijačo, dočim toliko ljudi nima kruha! Ker je letos zelo slaba letina, ne žalimo se Boga s tem, da bi porabili tolike množine zrnja za nepotrebno pija-čo, dočim nam bo še kruha primanjkovalo, kakor ga nam že sedaj. Tako mislim jaz kakor tudi moji sosa-dje. Ko bi le kaj pomagalo!

Milo za domačo rabo.

Milo (majla) je kemična spojina maščobe in lu-ga. Vsaka maščoba je za izdelovanje mila dobra — goveji in ovčji loj, svinjska mast, sploh vsaka žival-ska maščoba in vsa maščoba, ki odpade v gospodin-stvu. Tudi olivno, repično, bučno olje, olje iz soln-ice, dalje mešanica raznih maščob — vse je za izde-lovanje mila pripravno. Maščoba je lahko tudi žar-ka (žaltova) ter za kaj drugega neporabna. Kdor ni-ma večjih zalog maščobe, naj jih počasi sproti zbi-ro — Lug kakoršneke vrste je za napravo mila do-ber. Doma se lahko napravi lug iz pepela, najboljši-je iz bukovega. Da se pa napravi tudi iz pet delov a-pna in dela sode. Iz pepela napraviš lug, če ga po-liješ z vodo ali kropom. Dobro je, če dodaš nekaj ži-vega apna. Postopanje pri napravi mila pa bo di sle-deče: Maščoba, ki v gospodinjstvu, oziroma gospo-darstvu, ni več za rabo (bodisi živalska mast ali o-lje, pokvarjena ali ne) se naj devlje sproti v kad ali pokončen sod. To mast ali mešanico je treba vedno zalivati z lugom, ki naj bo vedno pripravljen v čeb-ru, stoječemu toliko višje, da tekočina iz njega lah-ko odteka v spodnjo kad z mastjo. Lug se dela v čeb-tru sproti iz pepela in vode; a voda mora pepel ve-dno pokrivati. Od časa do časa treba vreči v čeber nekaj novega pepela, obenem pa kos živega apna, da ostane lug bolj pereč ali ješek. Kadarkoli damo v kad za maščobo kaj tolsče, spustimo skozi veho v dnu iz čebra na maščobo nekaj luga. Lug in maščo-ba se v spodnji kadi predelata sama od sebe brez kuhanja v milo, ki je sicer tekoče, a prav porabno za pranje in čiščenje. Če se nabere v kadi več mila, nego ga je treba sproti za dom, pa to tekoče milo o-solimo in prekuhamo v trdo milo na sledeči način: V posodo, v kateri hočemo milo kuhati, nalijemo vo-de, jo močno osolimo, prilijemo tekočega mila in to mešanico kuhamo. Ko se dobro prekuha (treba za to par ur), jo odstavimo, da se ohladi, in posnamemo raz tekočino pene. Te pene so milo. Pene spravimo v posodo, v kateri se dajo topiti, jih razpustimo na ognju in jih vlijemo v drugo primerno posodo, da se shlade in strdijo. Ko se to zgodi, je milo gotovo, in treba ga je samo razrezati v kose in spraviti. Če pridamo mešanici, predno jo kuhamo, nekaj čiste smole ali pa terpentina, je milo lepše barve in bolje za rabo. V gospodarstvih pa, kjer imajo naenkrat po več za kuhanje mila pripravne maščobe, n. pr. kjer pobijejo za dom vola ali kravo, bo pa bolje, ako ku-hajo milo iz loja po sledečem navodilu: Na vsakih 10 kg loja vzemi 3 kg živega apna, 23 litrov mehke vode (deževnice ali rečnice), 4 kg sode in 3 kg soli. Iz tega napraviš milo tako-le: Apno spravi v kad, naškropi ga nekoliko z vodo, kad pa zakrij. Po 12 do 20 minutah je apno ngašeno in razpade v prah. Nato stresi apno v sodo. Ko preteče ura, dolivaj v presledkih vodo, mešaj pa neprestano. Nato pusti, da se tekočina ustavi in gošča posede, čisto tekočino, ki je na vrhu in ki je lug, pa pristavi skupno z lojem k ognju. Ta mešanica naj vre 4 do 5 ur, na kar jo z gori navedeno množino soli. Na ostanke mešanice apna in sode nalij iznova 23 litrov deževnice ali re-

gu potoka zlata krsta zablješčala v oči.

Stojijo, gledajo in očem ne verjamejo.

Kralj je postal pod tem čudovitim javorjem, u-kazal je odpreti pokrov krste in pri blesku bakelj se je ogledal prekrasno postavo umrle device.

„O ti hudobna, kruta smrt!“ je zaklical kralj ganjen od bolesti in žalosti, „kako si se drznila dv-igniti koso na tako liljo na tej zemski dolini, katero je menda angelj z rajskega vrta presadil na našo zemljo?“

Ves prevzet ji je hotel poljubiti belo čelo in je dvignil lahno mrtvo glavo. Tedaj je kita kraljičine uspavane padla s krste, a zakleta igla ji je zdrkni-la z jasnih las na zemljo in sen se je zgubil kot pe-na z mila.

In vzbujena kraljičina je dvignila potom čarov zaprte trepalnice, a kralj jo je z radostnim vsklikom objel in zaklical:

„Poljub moj ti je vrnil življenje, tedaj boji mo-ja, ker sem smrt tvojo premagal!“

In s spremstvom svojih dvorjanov je nesel le-jo kraljičino v zlato krsto, kot dete v zibelki, ob ve-selih spevih in bučanju rogov in ob blesku bakelj skozi v noč šumeči les.

Radost je bila v kraljevem gradu in v stolici kraljevi v ljudstvu, ko se je raznesla vest okrog, da si je gospod izbral družico, vzbujeno po poljubu na tak čudovit način.

Samo mati kraljeva je pokrila svoje čelo v ne-vošljivosti in je mislila, kako pogubiti svojo nevesto, čež cel dan in noči prečute.

Minilo je jedno dolgo leto srečno, minilo drugo in tretje ravno tako; z vsakim letom je kralj bolj se ljubil svojo ženo, molčečo, čeravno ni besedice z ust slišal. Jedno radost je imel v letu veliko, jedne za-

čnice, zmešaj to brozgo in pusti, da se ustanovi, S čisto tekočino, katero dobiš iz tega, zalivaj milo, ko ga kuhaš. Ko se nabere milo na vrhu v obliki pen, ga posnami in daj v primerni posodi k ognju, da se raztopi, prelij v drugo posodo primerne oblike, v kateri se naj shladi in strdi, potem ga razreži v kose, spravi ga na hladno in ga rabi!

Italijansko bojišče.

Na italijanskem bojišču zadnji čas ni nobenih posebnih sprememb. Iz poročil, ki jih dobivamo iz bojišča na Primorskem, je razvidno, da je italijanska ofenziva ustavljena in da Lah ne more ne proti Trstu in ne proti Ljubljani. Pričakuje se v bližnjih dneh resnega odpora naših čet. Gorica je samo dva kilometra oddaljena od nove italijanske črte, Trst pa 20 km. Naša sedajna fronta gre s hriba Sv. Gabrijele (severno od Gorice), 2 km vzhodno soškega boka pri Solkanu proti jugu čez holme vzhodno Gorice, doseže 166 m visok hrib Sv. Marka pri Sempetru in se ob cesti čez Vrtojho v Vipavsko dolino in gor do Oračega sela, 1 1/2 km vzhodno Dola. Doslej so bili še vsi sovražni napadi na to črto odbiti. Italijanska napadalna fronta od Sv. gore do morja je dolga 26 km. Kakor se zdi, se je našim četam vzhodno Gorice že posrečilo napraviti zaporno črto, ki pokaže isto odporno trajno silo, kakor naša na veke nepozabna prva zaporna črta na Doberdobski planoti in ob goriškem mostišču. Na Tirolskem se naši stojijo vedno na črti, ki so jo zavzeli pred dobrim mesecem. Vrše se le manjši boji.

Kako so Italijani zavzeli goro Sabotin.

Najbolj krvavi boji v okolici Gorice so se vršili menda za goro Sabotin. Te boje in junaški odpor naših čet opisuje očividec v nekem italijanskem listu sledeče: Naša artilerija je vrgla čez 600 granat na goro Sabotin. Granate so učinkovale na vrhu gore kakor najhujši potres. Glavna množina avstrijskih čet je pa še kljub temu vstrajala v svojih kritjih. Ta-le kritja so ogromni podzemeljski rovi ali galerije, ki se nahajajo pod gorskim vršcem in se raztezajo od ene strani vršca do druge strani. Strmi in sivi vrh gore, višina 602, se je krčevito branila. Na vse pozive, da se naj posadka uda, je odgovorila s strelji iz pušk. Na tem vrhu se je nahajala največja votlina cele gore, v kateri je bila močna avstrijska posadka in poveljstvo gore. Naše (italijanske) čete niso hoteli izgubiti igre, čeprav jim je bilo jasno, da Sabotina skoro ni mogoče zavzeti. Skozi celi dan, celo noč in še drugega dne, ni bilo mogoče priti Avstrijcem do živca. Ko niso vsi ustmeni pozivi, da se naj posadka uda, prav nič izdali, smo spravili mitraloze na pred vhod v votlino. Strelji so padli v temno votlino, toda učinka ni bilo nobenega. Prav gotovo je bila votlina vijugasta in so zadeli strelji samo ob kamene. Samo preklinjanje posadke smo slišali. Ker s strelji ni bilo mogoče priti do cilja, mora pa dim pomagati. Vhod v votlino smo poplavalji s petrolejem in

lost vsako leto težko; troje dete mu je že nebo dalo, troje kraljevičev bi že imeli, ko bi vsako, kot utrgani cvet, ne zvenelo ob prsih materinih. Stara kraljeva mati je iz zavisti do neveste v nuke svoje zastrupljala, a sinu na uho šepetala: „Veš, kdo je vzrok smrti tvojih otrok? Glej, iz gotovih znakov sem jaz spoznala, da je tvoja žena okrutna čarovnica. Ona izsesuje iz detet svežo kri, na ustah ima krvave sledove! Poglejmo, ko se iz sna prebudi in najdeš madeže, ki pričajo proti nji. Kralj se je stresel groze in trepetu. Ni smel tu pri materi svoji sumiti laži, zato je poklical svojo ženo pred sodnike, ki so izrekli težko obsodbo, da je kriva omenjenega zločina. Stala je žalostna, molčeča žrtev in rekla niti jedne besede, spominjajoča se na obljubo radi rešitve svojih bratov in ni rekla v svojo obrambo nič, dasi ji je srce od boli pokalo, dasi se ji je ustah trgal krič obupa. Stala je nema kot kip bolesti. Pod rabeljev neč bi imela položiti glavo! Tako obsodbo so izrekli sodniki in koj so jo izpred sodišča vlekli v pogubo kot detomorilko. Sta je molčeča in grizla si je ustnice, da ne bi kriknila in obljube zlomila, a ljudstvo je klicalo po poti: „O glejte, svežo kri se na ustnicah, kri nedolžnih, s katerih je življenje izsesala!“ In padla so prokletstva na glavo obsojene žrtve od sodnikov, zavržene žene od moža, očrnjene neveste od tašče. A ko so prišli na mesto smrti, je vzel rabelj iz roč glasno meč velikansti in je blisknil z njim in v solnce po zraku. Meč je zasijal, kot kača razdraže-

nato zažgali. Plamen je švignil v votlino, kjer je še dalje razsajal. Vsa gora je smrdela tako grozno, kakor če bi tele velikanse množine s petrolejem polih cunj. Toda avstrijska posadka v votlini se še tudi sedaj ni hotela udati in se je še brala skozi več ur.

Ob prihodu Italijanov v Gorico.

Zagrebske „Novine“ priobčujejo s fronte: Zanimiv je bil prihod Italijanov v Gorico. Prve Italijane, ki so prišli v Gorico, so naši polovili in pobili. Nadporočnik Vitič se je bil z njimi po ulicah. Ko smo bili mi odšli, so prišli v mesto Lah. Eden na konju je nosil črno zastavo. Nasproti mu je prišlo okrog 30 deklet — „svoji, ki jih je bilo treba rešiti!“ Pa toliko krvi preliti! Govoril sem z nekim vjetim italijanskim stotnikom. Rekel je: „La gente era contentissima“ (ljudje so bili prezadovoljni). Italijansko topništvo je pozobalo Dalmatince, a Italijane naše puške. Videl sem, kako so fantom od srda silile solze v oči. Da morajo brez najmanjše lastne krivde zapustiti, kar so bili toliko mesecev krvavo branili! Vendar si čul: „Hvala Bogu! Kogar Bog ljubi, tega tudi kara. Se nas je Hrvatov za mesec dni. Niti najmanj se ne bojmo Italijanov. Bog bo pomagal!“ Slišal sem težko ranjene vzdihovati: „A pomagaj nam sinjska Gospa! Pa nam je tudi pomagala, ker ne bi bil ostal drugače od silnega topništva nihče živ!“ Tako tudi je. To sem videl in slišal nastanko pripovedovati od vojakov, a izkusil sem tudi sam na sebi. Padli sta te dni dve bombi nad menoj in okrog mene. A vsikdar so mi v mislih Suncičeve besede: „Deva vas štiti in brani, bodite jej vedno udani!“ Dasi sem vedno pripravljen na pot v nebesa!

Včeraj sem šel v bojno črto na pokop padlih junakov. Pridem do vojakov, slonečih ob naperjenih puškah. „Kako je, bratje?“ Eden meni: „Dobro! Na Italijane čakam! Pred seboj vidim smrt. A te se ne bojim. Naj le pride tudi ona, ako je volja božja. Enkrat treba umreti!“ Levo in desno pada tu in tam granata. A tudi krogla iz puške udari včasih v drevo gosto zaraščene gozda. Ugaja mi njegova hladnokrvnost. Dokler je takih, ni strahu pred prodiranjem sovražnika. Taki se ne umaknejo, dokler jim je glava na ramenih. Zavedajo se svoje dolžnosti, potem pa kar Bog da in sreča junaška! Nekdo piše v „Slovenec“: „Dalmatinci so proizvajali čuda, ime Dalmatincev je v vseh ustih.“ In ne laže. Najboljši dokaz je to, da so fantje, dve uri prej nego jim je došlo povelje, da zapuste Podgoro, izvršili juriš na Italijane in jih izgnali iz onega dela postojank, ki je bil jim določen za brambo. In trije so bili vjeti, ker sploh niso hoteli verjeti, da je umikanje. — „Züricher Tagesanzeiger“ piše o njih: „Branili so se izročiti svoje orožje.“ A eden, ki jim je bil utekel, je pravil: Z bajonetom, kamenjem smo se bili in nazadnje grizli z zobmi. A ako bi bili imeli topništva, bi bila Podgora še sedaj naša! Pa do tega pride itak zorel prej ali kasneje.

Sovražno prodiranje proti Gorici in Trstu ustavljeno.

Prodiranje Italijanov se je ustavilo 2 km vzhodno Gorice pred našo novo bojno črto. Mesto Gorica leži sedaj neposredno pred našo fronto. Za hišami predmestij nabirajo Italijani svoje napadalne kolone in strelji iz italijanskih baterij, postavljenih na zapadnih višinah, letijo noč in dan čez mesto. Laški sunek na Ljubljano, ki bi se imel vršiti po italijan-

na, ki hoče besno grizti in pikati in že je imel pasti na vrat kraljice, ko se je naglo odprja zemlja, razpočila je z gluhim, strašnim pokom, a iz odprtine je prišla svetla, čudovita postava Marije Device, v dolgem plašču, z zvezdnato kruno. Jedno dete je držala v naročju, a dvoje se jih je stiskalo k nji, oprijemajoč se z rokami obleke. Z grozčim očesom je pogledala okoli, a množico je prevzel trepet kot mravljje, in kolena so se šibile. — Mati božja je sama prišla iz nebeskih višin, da priča o nedolžnosti. „Ali naj vedno pravim na zemlji trpi zaradi ljudske zaslepljenosti“, rekla je z žalostjo in grozo Najsvetejša. „Odstopite proč od vaše žrtve! Ona je vezana z obljubo molčečnosti in ne sme govoriti v svojo obrambo, toda jaz bom zanjo govorila! Glej, otroke ti zorel vračam in z ust tvojih ti jemljem pečat in tvojih dvanaest bratov pokličem.“ In kraljica nema je padla k nogam Marije z zahvalnim poklonom in kriknila je prvokrat z radostjo. Z globočine srea in stisnjene duše se ji je samo eden izraz izvil iz prsi: „Blagoslovljena!“ Z nebes je zletelo dvanaest orlov in je ostalo okrog svoje sestre in je zopet zažlobilo postavo vitezov v zlodi opravi, v solnce bliščeč. Z žvenketom mečev so sklonili vitezi svoja kolena pred Marijo Devico in so ji skazovali viteške časti. Ljudstvo se je prekrizovalo in plakalo z radostjo in molilo svete litanije, a kralj je gril v objemu svojo ženo in pritiskal na svoje srce troje kraljevičev in se zahvaljeval Najsvetejši goreči, goreči — samo mati kralja je ostala za kazen, ker je hotela izgubiti nevesto, gluha, slepa in nema, kot kamen brez čuta in dusa.

skih vojaških kritikih iz goriške okolice, je ustavljen pred našo novo fronto na Goriškem istofako, kakor že napovedani pohod v Trst pred našo novo kraško fronto. Italijani niso prišli bližje Trstu, kakor so bili začetkom vojne, kajti pozicije ob devinskem bregu so bile komaj dotaknjene z opustitvijo doberdobskih postojank.

Pot v Ljubljano nemogoča.

Svicarski general Cherlis misli, da mora Kadorna poskusiti z nadaljevanjem svoje ofenzive na več točkah, enako Brusilovu, ker je direktna pot v Ljubljano nemogoča.

Krvava borba za goro Monte Cebio.

Bojišče, 7. avgusta. Gora Monte Cebio (severno od Asiaga) je že marsikom znana iz krvavih bojev, ki se vršijo tam okoli že več kot mesec dni. Čeravno dosega bižu do 1800 m višine, vendar jo je Lah hotel porušiti v ravnino. Naše postojanke so na tej črti grozno trpele, kajti vse sovražne sile so bile naperjene le proti omenjeni višini. Po dvadnevem srdem boju se mu je vendarle posrečilo prodreti v prvi naš jarek, v katerem pa se je prav malo časa sopiril. Ker so se naše čete menjale, bili so naši slovenskoštajerski vrli fantje nastavljeni na tej planoti v obrambo proti sovražniku. V noči od 5. na 6. avgusta so ti hrabri branitelji domovine kar nepričakovano z ročnimi granatami napadli sovražnika v omenjenem delu naše izgubljene postojanke in mu jo zopet iztrgali iz rok. Razven tega so še uplenili 5 strojnih pušk in vjeli 76 mož pehote. Osebnost sem slišal od višjih častnikov, kateri so izražali posebno pohvalo Slovincem za hrabre in drzne čine v bojih proti sovragu. Bodimo torej ponosni na naš slovenski narod, katerega ime in čast slovi že po celem svetu. Srčne pozdrave pošiljam vsem bralcem tega lista, posebno pa Haložanom. Vaš prijatelj Franc Svenšek iz Sedlašeka pri Ptuj.

Sestintrideseturna borba.

(Z laškega bojišča.)

Nekega jutra na vse zgodaj zadoni par težkih italijanskih topov. Takoj smo vedeli, kaj bo. In res, vedno bolj je pokalo. Borba se je začela. Bilo je res strašno poslušati doneče topove, kateri so bruhali 36 ur brez prenehanja ogenj proti nam. Mislili smo, da bo Lah razbil celi svet. Kmalu nato smo slišali klice: „Avanti! Avanti!“ Hej, fantje! Puške v roke! Natakimo bodala! Začeli smo strašno bitko, v kateri niso Lah nič dosegli. Popolnoma so utihnil in še do danes je mir. Priserčne pozdrave pošiljamo vsem štajerskim Slovincem! Želimo si skorajšnjega svidenja! Dekleta, pripravite si šopke! Ivan Mir, desetnik, Sv. Jurij ob Ščavnici; Martin Cirjak, Celje; Frano Postrak, Vurberg; Alojz Sever, Lutomer; Ivan Glogovšek, Brežice; Jožef Rajer, Ljubljana; vsi pri mari-borskem domobranskem pešpolku.

Se tri svetnike morajo osvojiti.

Posebni poročevalec milanskega lista „Italia“ poroča iz Gorice: Ne moremo se veseliti posesti Gorice, ko smo jo zasedli, je moramo osvoboditi še treh svetnikov: Sv. Gabrijele, Sv. Marka in Sv. Gore, s katerih višin Avstriji obvladujejo mesto. Kake ceremonije v znamenje zasedenja goriškega mesta so se vršile? Vse je viselo pod Damoklejevim mečem Avstrijcev na višinah vzhodno Gorice. — Poročevalec toži, kako velike težkote so za Italijane omenjene tri utrjene višine. Odpor avstro-ogrskih čet tukaj je povsem neverjeten. Na vsak napad sledi takoj protinapad. Kako dolgo bodo še trajali ti strašni boji, kdo ve to? Hitrega konca bojev ob Soči nikakor ni pričakovati.

7000 italijanskih topov na soški fronti.

Priprave za ofenzivo ob Soči, v kateri so Lah zavojevali goriško mostišče, segajo naravno daleč nazaj. Tam stoječi polki so bili izpopolnjeni, dobro pripravljene rezervne formacije, posebna pozornost pa se je posvečala artilerijski opremi ofenzivne armade. Stevilne nove baterije so bile postavljene. Po italijanskih podatkih je bilo nabranih ob soški fronti skupno 7000 topov. To bi bilo v razmerju frontne obsežnosti petkrat toliko artilerijskega materijala, kolikor so ga združili zavezniki v maju lanskega leta ob prebitni fronti pri Gorlicah.

Pri sv. maši ubitih 13 ljudi.

Usmiljeni brat o. Rajmund poroča, da je bil tik pred Italijani še v goriški stolnici. Granate so popolnoma porušile prezbiterij in njegove dragocene slike. Stolp se je podrl. Za to barbarsko porušenje ni bilo nobenega vojaškega razloga in to jasno osvetljuje svoječasno italijansko krivicanje, ker so avstrijske bombe zadele neko cerkev v Benefkah, ki je stala tik kolodvora. Polovica kapucinske cerkve je podrta. Pri sv. maši je bilo ubitih 13 ljudi, 30 pa težko ranjenih. Ne ve se še, kako je z očetimi težitvi.

Italijanski kralj v Gorici.

Italijanski kralj Viktor Emanuel se je dne 20. avgusta v avtomobilu pripeljal v Gorico.